

סינ

צמיחתה של מעצמת העל

ד"ר יהודה מרפי

תחומים טכנולוגיים צבאיים מתקדמים — טילים בליסטיים, ראשי-נפץ גרעיניים, ספינות-חלל, מטוסי-קרב על-קוליים, צוללות גרעיניות ושאר כלי-מלחמה מתוחכמים. גם תעשיית הנפט, החשובה מאוד לפוטנציאל הצבאי של סין, מתפתחת במהירות. פקין אוטרקית מאז 1965 בכל הנוגע לנפט הגלמי ותוצריו.

אם תמשיך בדרך זו תהיה סין מעצמה צבאית ממדרגה ראשונה עוד בסוף המאה הנוכחית. הוצאות ההגנה של סין גדלו מ-5.5 מיליארד דולר ב-1964, שהיוו 7.9% מכלל התוצר הלאומי, ל-12—13 מיליארד דולר ב-1970/1, שהיוו 10% מכלל התוצר הלאומי. ברור כי בעתיד עוד תגדיל סין את שיעור ההוצאות בתחום הביטחון.

תכניות לסיוע צבאי

אחד מתוצרי-הלואי של התפתחות התעשייה הצבאית הוא הסיוע הצבאי שנותנת סין למדינות אחרות. סיוע זה מהווה גם ביטוי

ראש ממשלת סין, צ'ו אן-ליי, אמר פעם, ש"סין לא תהיה לעולם מעצמת-על". אולם, מאמצייה הגדולים של סין בתחום הצבאי מצביעים על-כך, שהיא לא תסתפק במעמד של מעצמה מדרגה שניה. המחקר והפיתוח הצבאיים המרשימים והתכניות לייצור כלי-נשק מוכיחים, שהממשלה הסינית החליטה להקים כוח-הרתעה מפני התקפות גרעיניות או אחרות.

כבר עתה יש לסין הכוח הצבאי השלישי בעולמם. כבר עתה היא מעצמה גרעינית אוורית, שיש להתחשב בה; כאשר תשיג כלי-נשק תרמו-גרעיניים, ארוכי-טווח ומשוגרים באמצעות טילים, היא תהיה מעצמת-העל השלישית.

הוצאות על הגנה ועל מודרניזציה

ציודו של צבא סין, הקרוי "צבא השחרור העממי", אינו מגיע לזה של צבאות ארה"ב וברית"מ, וגם כושר התנועה שלו מוגבל יחסית לכושר שתי מעצמות-העל; אך בתעשייה הצבאית הסינית חלים כיום שיפורים, כמותיים ואיכותיים, כשהדגש הוא על

רוב המשרתים בצבא מופנים לחי"ר ולארטילריה. רק 10% מכלל הכוחות בשירות-פעיל משרתים בחיל-האוויר (180,000) ובחיל-הים (150,000). 2.6 מיליון איש מאיישים 150 דיביויות קרביות, וזהו כוח היבשה הגדול בעולם.

הצבא הסיני עדיין מתבסס על החי"ר. המומחים מעריכים כי החייל הסיני מאומן היטב, בעל כושר סבילות ובקיא באורחות הלחימה. צבא זה מצויד כראוי בכלי-נשק לחי"ר, בארטילריה ובטנקים בינוניים. אמצעי התעבורה היבשתיים והאוויריים שלו מצומצמים. כמות הציוד ההנדסי הכבד והרכב הקרבי דלה. לציוד המכ"מ, הקשר והאלקטרוניקה אין אותו תחום, שיש לציוד האמריקני או הסובייטי המקביל. עם זאת, משנים הסינים ומ-חדשים את פני הצבא.

הייצור של טנקים בינוניים וקלים (T-59, T-62), כלי-רכב משוריינים, חלפים לארטילריה, משאיות ושאר סוגי כלי-נשק גדל בהתמדה מאז 1965. פקידים במשרד-ההגנה האמריקני אומרים שתהליך זה יימשך, ובמרוצת הזמן יגביר את עוצמת-האש של הצבא הסיני ואת יכולת התנועה של כוחות היבשה שלו.

אסטרטגיית ההתפרסות

לנוכח החשש הסיני הגובר מפני הכוחות הרוסיים לאורך הגבול הסיני-סובייטי, אין להניח שהסינים יפעילו כוחות בהיקף רחב בדרום אסיה או בדרום-מזרחה. במזרח הרחוק יש לרוסים כיום צבא בן רבע מיליון חיילים (המאורגנים ב-45 דיביויות), חיל-אוויר המונה למעלה מ-1,000 מטוסי סילון ומאות כלי-נשק גרעיניים טקטיים. הסינים הגבירו את כוחותיהם באיזור הגבול כדי לקדם את האיום הרוסי, אך לפי האסטרטגיה המאואיסטית, התפרסו כוחותיהם במרחק מסוים מהגבול.

בינתיים יוצרים הסינים נוכחות צבאית בצפון-לאוס. לפי המשוער, נמצאים שם 30,000—33,000 מהנדסים צבאיים סינים וצוותים נ"מ עם למעלה מ-400 כלי נשק נ"מ מכווני מכ"מ; בהם תותחי 85 מ"מ ו-100 מ"מ. אלה ירו בעבר על מטוסים צבאיים של ארה"ב והפילו אף כמה מטוסים אורחיים.

מהן שאיפותיה הצבאיות והמדיניות של סין בצפון-לאוס? היא מגסה לקיים את נוכחותה באיזור בלתי-יציב זה, הסמוך לגבולה הדרומי ומהווה נקודת-תורפה במערך הגנתה. סין שואפת להיות גורם משפיע בכל חוזה-הסכמה בין-לאומי, שיפתור את בעיית לאוס. הנוכחות הצבאית של סין תחזק עמדתה זו ליד שולחן הדיונים.

סין מגסה בכך לפרוץ לעצמה דרך לשלב הבא, בו תוכל לתמוך בקלות בתנועות-התקוממות באיזור. דבר זה ישרת את מטרתה של סין בדרום-מזרח אסיה לטווח ארוך.

עוצמה אווירית

סין מפתחת כיום תעשיה אווירית צבאית. הסינים מייצרים 400—600 מטוסים בשנה. התעשיה האווירית עדיין קטנה ולא מפותחת בהשוואה לארה"ב (התשתית המתאימה לייצור מטוסיים בסין מוערכת ב-25% מזו שבארה"ב), והציוד האלקטרוני הקשור בתעשיה האווירית ומערכות הטילים אוויר-אוויר-קרקע אף הם נחותים יחסית לאלה של ארה"ב. כיום מייבאת סין כלי-נשק רבים ממערב-אירופה ומיפן.

לאינטרסים האסטרטגיים-צבאיים שלה. מאז 1955 העניקה סין סיוע בסך 1.9 מיליארד דולר. עיקר הסיוע — 1.5 מיליארד דולר — ניתן למדינות קומוניסטיות, ובמיוחד: צפון-וויאט-נאם, צפון-קוריאה ואלבניה. היתר התחלק בין מדינות לא-קומוניסטיות — במיוחד טונזניה ופקיסטאן. מכלל העזרה שניתנה ל"עור-לם השלישי" וכתה פקיסטאן ב-75%. בעבר קיבלה צפון-וויאט-נאם 70% מהסיוע הצבאי שהוגש לה מברה"מ ואת כל היתר — מסין. אולם, מאז 1968 גדלה, באופן יחסי, עזרתה של סין. נדגים זאת בטבלה הבאה:

הסיוע של סין וברה"מ לצפון-וויאט-נאם (במיליוני דולרים)

	1971	1970	1968	1967	1966	1965	
ברה"מ	100	70	440	505	360	210	סה"כ
סין	75	85	100	145	95	60	
סה"כ	175	155	540	650	455	270	

הסובייטים סיפקו לצפון-וויאט-נאם טילי קרקע-אוויר, מטוסים, טנקים, ארטילריה, כלי-נשק לחי"ר, תחמושת, משאיות ונפט. הסינים סיפקו בעיקר ארטילריה קלה, רקטות, נשק-קל ותחמושת; אלה נועדו במיוחד לשימושן של יחידות קומוניסטיות שפעלו בדרום-וויאט-נאם. פקין סיפקה לצפון-וויאט-נאם גם את רוב ספינות הצי, המטוסים (מיג 15, 17, 19), הטנקים (T-59, T-60) והמשאיות.

נוסף לסיוע הצבאי שמגישה פקין לידידותיה, מושיטה היא סיוע צבאי, מוגבל יותר, גם לכוחות-גרילה הפועלים בבורמה, בלאוס, בסיאם, בקמבודיה ובדרום-וויאט-נאם. כמו-כן היא מסיעת ל"תנועות-שחרור" באפריקה ובמזרח-התיכון; בעיקר ב"נשק-קל ובאימון.

מומחי-המודיעין יודעים לספר, שתכניות-הסיוע האלו צפויות להתרחב בשנות ה-70.

פיתוח כלי-נשק גרעיניים

יש אומרים כי סין מקדישה למחקר-ופיתוח של כלי-נשק גרעיניים מאמץ גדול מזה של ארה"ב ושל ברה"מ. הסינים ערכו עד כה 14 נסויים גרעיניים והכניסו שני לוויינים, כבדים יחסית, למסלול סביב כדור-הארץ.

היכולת המעשית של סין מוגבלת לנשק גרעיני, שניתן לה-עבירו באמצעות כוח קטן של מפציצי-סילון, בעלי טווח-בינוני, או באמצעות כמה טילים. מניחים כי ברשות סין מספר "צנוע" של טילים לטווח-בינוני. כוח זה מסוגל לפגוע במטרות אסטרטגיות בחלק ניכר של ברה"מ. בשנת 1976 יימצאו בידי סין גם כ-10—20 טילים בליסטיים בין-יבשתיים.

כוח-אדם וכוחות קרקע

50 מיליון סינים נמצאים כיום בגיל גיוס (18—22); מחזור הגיוס השנתי מונה 10 מיליון איש. משום-כך יכולים שלטונות הצבא שם להיות בררנים בבחירת אנשים לצבא הסדיר, המונה כיום 2,900,000 אנשים. זהו הכוח הצבאי השלישי בגודלו בעולם. לפחות עוד 6 מיליון סינים נמצאים ביחידות מילואים, והמיליציה האזרחית מונה 5 מיליון נשים וגברים.

עיקר הציוד האווירי של סין הוא חיקויים של מטוסים סובייטיים, שסופקו לה לפני 1960 — מיג-19, מיג-21, TU-16 והמסוק MI-4. ההתפתחות היא בכך, שסין מייצרת כיום לראשונה מטוס סילון מתוצרת עצמית, וזוהי נקודת-מפנה בהתפתחות תעשיית המטוסים שם.

חיל-האוויר הסיני הוא השלישי בגדלו בעולם: 4,000 מטוסי קרב (בכלל זה מטוסי הצי). מתוכם 3,700 הם מטוסי-קרב סי-לונים ו-300 מפציצי-סילון קלים. לסין 300 מסוקים ולמעלה מ-400 מטוסי-תובלה (אזרחיים). רוב מטוסי הקרב הם מהדג-מים מיג-17 ומיג-19 ומספר קטן יחסית של מטוסי מיג-21 (הרוסים סיפקו להם 25—30 מטוסים מדגם זה בסוף שנות ה-50). ברשותם קרוב ל-100 מטוסי מיג-15 וכ-1,700 מטוסי מיג-17, שנמצאים עדיין בשירות פעיל; אבל דגמים אלה מוצ-אים היום בהדרגה מהשירות וייצור המיג-17 כבר נפסק כליל. לעומת-זאת נמשך ייצורו של המיג-19 בהיקף נרחב; הסינים מייצרים דגם משופר ומשוכלל של מטוס זה, בכמות של 200—300 בשנה; כיום יש ברשותם למעלה מ-1,000 מטוסים מבצעים כאלה.

הסינים סיפקו מטוסי מיג-19 לצפון-וויאט-נאם ולפקיסטאן (כ-125—150); גם טנזניה עומדת לקבל טיסת מטוסים כאלה. טייסים אמריקנים לא נתקלו עדיין במיג-19 מתוצרת סין בשמי לאוס או צפון-וויאט-נאם. טייסים פקיסטאנים שטסו במטוס זה טוענים שהוא „מטוס תקיפה רב-עוצמה נגד מטרות קרקע, כשם שהוא יעיל להשגת עליונות אווירית“.

מומחי-המודיעין אינם משוכנעים, שסין מייצרת מיג-21 בכמו-יות ניכרות; עם זאת הודו לאחרונה בקיום מפעץ סיני דו-מנועי חדש — ברמת 2 מאך — הדומה ל-F-4. המטוס החדש, המסומן F-9, דומה במבנהו למיג-19, אך הוא גדול ומהיר ממנו. הוא מיוצר בשיעור של 100—200 בשנה, מאז 1971. יש להניח, שעד אמצע 1972 נמצאו ברשות הסינים 150 מטוסי-קרב מסוג זה.

עוצמת ההתקפה של חיל-האוויר הסיני מוגבלת למספר קטן של מפציצים לטווח-בינוני. ברשות הסינים כ-300 מפציצים מיוש-נים מדגם IL-28, T-4 ו-TU-16 המסוגלים לשאת כלי-נשק גרעיניים. למרות שכיום ה-TU-16 פגיע לאמצעי-ההגנה אוויריים חדישים, מהווים כמה מאות מפציצים מסוג זה איום על כמה מעריה החשובות של ברה"מ, על ריכוזי הכוחות שלאורך הגבול הסיני-סובייטי, על מטרות בהודו ועל בסיסים של ארה"ב ושל בעלות-בריתה באסיה.

לחיל-האוויר תפקיד חשוב בהגנת סין ומימיה הטריטוריאליים. מלכתחילה, נועדה מערכת ההגנה האווירית לשמור על החוף המזרחי של סין מפני התקפה של ארה"ב, אולם כעת ניצב בפניה גם חשש מפני רוסיה בצפון.

נוסף ל-3,000 מטוסי הסילון כוללת מערכת ההגנה האווירית 1,500 מערכות מכ"מ. נוסף לכך מוגנות מטרות-מפתח באמצע-עות מאות אחדות של משגרי טילים SA-2 וכ-4,500 כלים נ"מ, הפרוסים על כל מרחב סין. במשך השנים הבאות יתווספו עוד טילי SA-2, שנמצאים כיום בשלבי ייצור בסין.

הצי

אם כי הצי הסיני הוא הגדול ביותר באסיה, הוא קטן למדי לעומת ציי המערב. מומחים אמריקנים משוכנעים, שהצי יגדל בעשור הנוכחי.

הייצור כעת מתרכז במערכות מתוחכמות של כלי-נשק: מש-חתות טילים, צוללות-תקיפה גרעיניות וספינות-משמר נושאות טילים.

הקדימה הראשונה בתכנון-ופיתוח הצי הסיני תינתן לאניות, שתוכלנה לשמור על הגבול הימי הסיני הארוך ועל כלי-השיט השטים לאורך החופים. לפחות לעת עתה הצי הסיני הוא בעי-קרו כוח הגנה על החופים וכולל צי ספינות-משמר מהירות, צוללות ויכולת רבה לפור מוקשים. בצי אין כמעט כוח גג-צוללות ואמצעים לשליית מוקשים; גם הכושר האמפיבי שלו דל. הפטרול הימי נעשה באמצעות 160 ספינות תותחים, 240 טרפדות מהירות ולמעלה מ-15 ספינות-משמר נושאות טילים מסוג אוסה וקומאר. הסינים מייצרים ספינות-משמר בכמות גדולה וגם מייצאים אותן לצפון-וויאט-נאם, לצפון-קוריאה, לטנזניה ולאלבניה.

העוצמה ההתקפית של אניות-השטח מוגבלת למדי, מהעדר אנ-יות-קרב כבדות. האניה הגדולה ביותר בצי הסיני היא המשח-תת, ויש להם חמש כאלו. לפני 1966 היו בצי שמונה אניות, שנבנו בידי הרוסים — 4 משחתות ו-4 אניות ליווי. מ-1971 החלו הסינים להפעיל גם סדרה חדשה של משחתות נושאות-טילים-מונחים מתוצרת עצמית. משחתות אלו מצוידות בטילי שטח-שטח לטווח קצר. עיקר כוחו ההתקפי של הצי מתרכז ב-50 צוללות תקיפה מונעות דיזל. זהו כוח הצוללות השלישי בגדלו בעולם.

בין 1956 ל-1965 השיגה ובנתה סין 28 צוללות סובייטיות, רובן מדגם W. מאז 1965 בנו הסינים ושיפרו צוללות הדומות לצו-ללות הסובייטיות לטווח-בינוני מדגם R. 20 מהן נמצאות בשימוש ומעריכים כי בניית צוללות נוספות מסוג זה נמשכת. הצוללות מדגם W, המוצאות מהשירות, תימסרנה לצי הפקיס-טאני.

הצוללת הסינית היחידה המסוגלת לשגר טילים היא צוללת סובייטית מדגם G, אשר הושקה לפני כ-8 שנים, אבל לא צוידה במערכת טילים. ידיעות מודיעיניות מוסרות כי הסינים בונים כעת אב-טיפוס, אחד לפחות, לצוללת גרעינית; משרד-ההגנה האמריקני סבור שצוללת זו תסלול את הדרך לבניית צוללת גרעינית נושאת טילים-בליסטיים. עם זאת מעריכים, שכושר תת-ימי גרעיני סיני לא יושג לפני סוף העשור הנוכחי. גם צי „המים העמוקים“ עתיד לגדול במידה רבה בשנים הבאות. צי הסוחר הולך וגדל וצוללות סיניות נראות באוקינוס ההודי. אולם תעבורה ודאי עשרות שנים לפני שלסין תהיה השפעה ניכרת בים. עם זאת, סביר להניח כי באיזור מצומצם ישיג הצי הסיני השפעה ניכרת כבר בתום העשור הנוכחי. היא לא תוכל אמנם לפלוש לטאיוואן, אבל תוכל להגן על האינטרסים שלה במקומות אחרים באמצעות עוצמה ימית.

★

ולגבי יחסי המעצמות בעולם:

ארה"ב יכולה לקוות שהתפתחות העוצמה הסינית תקזז את הסכנה הסובייטית. בכך יגדל כושר התמרון של ארה"ב. ברור, כמובן, כי יחס ההרתעה הסיני-אמריקני יושפע מעוצמתה הצב-אית הגוברת של סין, אם כי קשה לשער כיצד יתגלגלו הדברים לעת משבר.

ההגנה

„שק-אש“ משמעו שטח שמתכוננים להנחית עליו אש-מרו-
כות, לפחות משני כיוונים, מכל כלי-הנשק של יחידות-המשנה
המגינות בציר מסוים.

ארגון מושכל של שקי-האש על-ידי יחידות-המשנה מאפשר
להסב לאויב אבידות תוך זמן קצר ביותר.

הצבא הרוסי הרבה להשתמש בשיטת „שקי-האש“ בעת
מלחמת-העולם השנייה — ובהצלחה. גם כיום ניתן להפעילה
ביעילות — חרף השוני בין קרב-ההגנה כיום לבין קרבות
ההגנה במלחמת-העולם הן באופיו והן באמצעי-הלחימה
המופעלים בו.

שלא כבעבר ניתן להפעיל כיום בקרב-ההגנה נשק גרעיני
על-ידי שני הצדדים. קרב-ההגנה מאופיין כיום בהתפתחויות
מהירות ובפיוזר גדול — לרוחב ולעומק — של כל מערך-
הקרב של יחידות-המשנה המגינות. בשל אופיו זה של קרב-
ההגנה המודרני נודעת חשיבות יתירה לאש המונחתת לפני
קו המוצבים הקדמיים ולפערים שבין מוצבי-ההגנה. כיוון
שיעדה הסופי של הגנה מודרנית הוא ליצור תנאים נוחים,
שיאפשרו ליחידות-המשנה לצאת להתקפה, יש צורך, יותר
מבעבר, להתיש את האויב בקרב ההגנה ולהסב לו אבידות
רבות ככל שניתן.

גם בעידן הגרעיני נודעת משמעות מכרעת להפעלתו של
נשק מקובל בקרב הגנה. ברור, כמובן, שאמינות ההשמדה
של הכוח התוקף גבוהה ככל שמערכת-האש מאורגנת בצורה
טובה יותר. מערכת-האש צריכה להיבנות על שיתוף-פעולה
הדוק בין כל סוגי הנשק בשילוב עם מכשולים מלאכותיים
ומכשולים טבעיים.

יש להביא בחשבון, שניתן לנצל דווקא את הפרצות הקיימות
כיום במערך-ההגנה ליצירת שקי-אש.

ביצירת שקי-אש בהגנה חשוב מאוד לנצל את השטח בצורה
מושכלת; בראש ובראשונה צריך להתחשב בתבליט ובתכסית;
חזית-ההגנה הנמצאת בשטח מבוזר בגאיות נוחה לארגון
מערכת אמינה של אש מכל הסוגים משום שבתנאים כאלה
ניתן למקם את כלי-הנשק בצורה רצויה ולערוך תמרון
מוסתר מהעומק.

שטח מיוער-ביצתי, לא זו בלבד שמסייע להסוואת יחידות-
המשנה המגינות, אלא גם מאפשר להטעות את האויב בדבר
מיקומו האמיתי של קו המוצבים הקדמיים. בשטח הררי-יערי
רבות עוד יותר האפשרויות להכין שקי-אש. קשה יותר ליצור
שק-אש בשטח מישורי-פתוח; שטח זה מקשה על הסוואת
יחידות-המשנה המגינות ואינו מגביל את האויב בבחירת
צירי-ההתקפה.

הגם שהשטח מסייע במקרים רבים לארגון שקי-אש, הוא
כשלעצמו אינו ערובה להצלחה בקרב. המפקד חייב לנצל את
התנאים הנוחים של השטח לבניית המערך הגדודי, לבחירת
מוצבי-ההגנה פלוגתיים ולמיקום כלי-הנשק.

במלחמת-העולם השנייה היה מערך-ההגנה גדודי מורכב, בדרך-
כלל, משני דרגים. כיום בונים אותו, לעתים תכופות, בדרג
אחד, תוך הקצאת עתודה (לרוב בעוצמה של מחלקה מוגברת).
מיקומן של הפלוגות מותנה במשימה ובפני השטח. אחת
הפלוגות יכולה להימצא מלפנים או מאחור ולסייע ליצירת
שק-האש.

לא אחת ניתן להקים שקי-אש על-ידי הסגתה של אחת הפלו-

גות; הדבר תלוי, כמובן, בפני השטח. לשם כך נסוגה הפלוגה
הקדמית מעמדתה הקודמת ומתמקמת מאחור, בעוד חלק
מהכוח (לדוגמה מחלקת-חרמ"ש מוגברת) נשאר במוצב-
ההגנה הקודם. כשהאויב מסתער נסוגה גם המחלקה המוגברת
לעומק מערך-ההגנה ומצטרפת לפלוגתה.

בקביעת מיקומו של המערך הגדודי יש להתחשב בכך, שבקרב
מודרני תונחת עיקר אֶשּׁו של האויב, לרבות מהלומות גרעי-
ניות על גבעות ושטחים חולשיים. משום כך אין להקים מערך
גדודי במקומות אלה; אפשר להקים בשטחים אלה מוצבי-דמה,
כדי להטעות את האויב. מיקומם של מוצבי-ההגנה הפלוגתיים
מותנה ביכולתם לחלוש באש על ציר-ההתקפה הסביר ביותר
של האויב.

כאשר יוצרים שקי-אש ימוקמו הטנקים והתותחים נ"ט שתחת-
פיקוד ואמצעי-האש האחרים במוצבי ההגנה בצורה מפורזת,